

Latviešu valodā izdotie
Niklasa Nata o Dāga romāni:

1793

1794

Niklass Nats o Dāgs ir brīnišķīgs stāstnieks. Līdz šim nevienam citam nav izdevies tik spilgti un dzīvi atainot 18. gadsimtu, saglabājot vēsturiskajam laikposmam raksturīgās nianšes. Niklass Nats o Dāgs ir sarakstījis unikālus un spēcīgus vēsturiskos romānus, kas turklāt ir arī sasodīti aizraujoši detektīvistāsti.

Dagens Nyheter, Zviedrija

Niklass Nats o Dāgs raksta kvalitatīvu prozu, kas lasītāju aizved pavisam citā laikā un rada neapšaubāmu realitātes izjūtu. Un, lai gan sižets un notikumi ir gana skarbi, grāmatu nav iespējams nolikt malā, iekams nav aizšķirta pēdējā lappuse.

Vi Läser, Zviedrija

Niklasa Nata o Dāga romāni, visticamāk, patiks Stīga Lārsona faniem. Autora sarakstītajos darbos sižets met likumu pēc likuma, spriedze aug un, līdzīgi kā Umberto Eko "Rozes vārdā", noziegumi tiek šķetināti uz attiecīgā vēsturiskā perioda notikumu fona.

The Washington Post

Niklas Natt och Dag

1795

Niklass Nats o Dāgs

1795

KRIMINĀLROMĀNS

No zviedru valodas tulkojusi
Inga Grezmane

821.113.6-31
Na 800

Niklas Natt och Dag
1795

Copyright © Niklas Natt och Dag 2021
Published by agreement with Salomonsson Agency
Umschlaggestaltung: FAVORITBUERO, München

Umschlagabbildung: Johan Sevenbom, Aussicht von den Röda Bodarna über das Rathaus
(Bondesches Palais), das Riddarhuset und Riddarholmen, 1768 (Gemälde); shutterstock.com

Niklass Nats o Dāgs
1795

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA
Projektu vadītāja *Una Orinska*
Redaktore *Elga Rusmane*
Korektors *Diāna Graudiņa, Elina Vēja*
Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*
Vāka dizainu adaptējusi *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6, Rīgā, LV-1010.
Red. nr. T-697.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.1 pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Inga Grezmane, 2023
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,
Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-31-636-4

*Kurš vērpj to pavedienu, kas rāda mums ceļu
cauri mūsu dzinulu tumšajam labirintam?*

DONASJĒNS ALFONSS FRANSUĀ DE SADS, 1795

ROMĀNĀ “1795” MINĒTĀS PERSONAS

Tiho Setons – Eimenīdu ordeņa atkritējs; kādreizējais zviedru Vestindijas vergu īpašnieks, bet pēc atgriešanās Zviedrijā – bērnumama mecenāts, kurš savus noziegumus slēpj aiz labdarības izkārtnes. Ērika Trīs Rozes sievas slepkava un visu nedieņu galvenais organizētājs, kuru atbalsta viņa izpalīgi. Kopš ugunsgrēka Hūrnsberjas bērnumamā bēguļo, zaudējis visu bagātību un aizsardzību.

Žans Mikaelis Kardells, saukts arī par Mikelu – bijušais zema ranga artilērijas apakšvirsnieks, kaujā pie Svensksundas zaudējis kreiso roku, strādā par Stokholmas kārtības sargu jeb zilsvārci. Neapdomīgas izrunāšanās dēļ veicinājis ugunsgrēku Hūrnsberjā, kur sadega Annas Stīnas Knapas dvīņi, par kuru nāvi Mikels jūtas atbildīgs. Pats pamatīgi apdedzis, taču briesmīgāk par rētām sūrst viņa sirdsapziņa.

Sesils Vinge – jurists, algots policijas pārvaldes ierēdnis; racionalitātes paraugs. Miris un apglabāts.

Emīls Vinge – Sesila jaunākais brālis. Mūžīgais Upsālas Universitātes students, kas tādējādi protestē pret tēva pārāk augstajām prasībām un gaidām; pateicoties Kardellam, nākas iekāpt mirušā brāļa korpēs, un tam ir liktenīgas sekas. Dzērājs, kurš dzēra, lai nomāktu savas slimīgās iedomas, bet nu ir atmetis plēgurošanu.

Anna Stīna Knapa – no pārmācības nama izbēgusi vērpēja; atraitle, kas zaudējusi arī bērnus. Cilvēku tirgoņa Dūlica uzdevumā dodas uz Longholmenas pārmācības namu uzmeklēt valsts nodevēju Magdalēnu Rūdenšeldi, no kuras

saņem vēstuli ar to personu vārdiem, kas kopā ar Armfeltu ir sazvēēējušies pret aizbildņa režīmu.

Maja un Karls – Annas Stīnas Knapas dviņi, kuri sadega Hürnsberjas bērnumamā, vēl nepaspējuši sagaidīt savu pirmo dzimšanas dienu.

Ēriks Trīs Rozes – aristokrātiskas izcelsmes jauneklis, reiz pabijis Dānvīkenas trakomājā, kur viņam caururba galvaskausu. Setona pievilts, atriebdamies nodedzinājis bērnumamu. Pēc ļaunprātīgās dedzināšanas viņu turpat nežēlīgās dūsmās nogalinājis Kardells.

Vientuļā Līsa – meitene bezpajumtniece, kura vasarās mita Stūra Skuganā un kritiskā brīdī izpalīdzēja Annai Stīnai, taču rudenī, bēgdama no atbildības, devās uz dienvidiem, lai paliktu uzticīga savam vārdam.

Peters Petešons – Longholmenas pārmācības nama uzraugs, kurš pret solījumu atlaida brīvībā Annu Stīnu, bet nu solījums ir laužts. Viņam ķilā ir palikusi Rūdenšeldes vēstule.

Īzaks Reinholds Blūms – policijas pārvaldes sekretārs, dzejnieks ar visai apšaubāmu talantu. Reiz bija Sesila Vinges kolēģis, tagad ir Emila Vinges labdaris.

Dūlics – kādreizējais bēglis no Polijas, cilvēku tirgonis.

Miranda Setone – Tiho sieva, kas ir paralizēta un piesaistīta pie gultas; pret pašas gribu viņu pie dzīvības tur viņas vīrs. Palīdz Emilam Vingem un Mikelam Kardellam dzīt pēdas Tiho, lai gan dara to savu personisko iemeslu dēļ.

Gustavs III – Zviedrijas, Jētas un Vendes karalis no Dieva žēlastības; 1792. gada martā operā sašauts, miris.

Gustavs Ādolfs Reiterholms – viens no aizbildņa režīma ietekmīgākajiem cilvēkiem, saukts arī par Lielvezīru; faktiski ir valsts patiesais valdnieks. Viegli aizkaitināms un patmīlīgs, ar stingru apņēmību iznīcināt visas karalim Gustavam III lojālās personas.

Hercogs Kārlis – viens no mirušā karaļa Gustava III brāļiem, mazgadīgā kroņprinča aizbildnis līdz viņa astoņpadsmit gadu vecumam; cilvēks, kuru absolūti neinteresē politika; labprātīgi iet Reiterholma pavadā.

Hercogs Fredriks Ādolfs – Gustava III jaunākais brālis, lieks starp prinčiem; brunču mednieks.

Gustavs Ādolfs – Gustava III vienīgais dēls, karalis tikai vārda pēc, joprojām nepilngadīgs, atrodas aizbildnībā.

Gustavs Maurics Armfelts – mirušā karaļa favorīts; aizbēdzis no valsts, kad atklājās, ka viņš ir galvenais pret aizbildņa valdību vērstās savvērestības organizētājs.

Magdalēna Rūdenšelde – kādreizējā galma dāma, Gustava Maurica Armfelta mīļākā un viņa intrigu līdzzinātāja; arestēta par līdzdalību savvērestībā un atrodas Longholmenas pārmācības namā.

Jūans Ēriks Ēdmans – juridiskās kancelejas galvenais sekretārs, barona Reiterholma uzticības persona; darbīgs un nesaudzīgs, nodarbojas galvenokārt ar gustaviāniešu medībām.

Magnuss Ullholms – Stokholmas policijas priekšnieks; iemantojis sliktu slavu, piesavinoties baznīcas atraitņu kasi; nelietis.

Eimenīdu ordenis – ordeņa brālība, kas apvieno ietekmīgus un pārtikušus vīriešus, kuri, maskējoties aiz viltus labdarības karoga, organizē orgijas, lai izklaidētos un gūtu baudu.

Prologs

1794. GADA RUDENS

ī.

NEBŪTĪBĀ IR PAGAISUSI liegā stīgu un vijoles locīņa radītā melodija, kas tikko bija piepildījusi viņa pasauli, liekot aizmirst par visu citu. Tagad rudens nakti pieskandina zvanu skaņas no baznīcu torņiem – tās taustās apkārt kā nedroši locekļi, meklējot tieši viņu un nevienu citu, paziņojot visiem par viņa postu. Tiho Setons, pametot šauro ieliņu aizsegu un steidzoties pretim dunoņai no Pūlhemas slūžām, ierauj galvu plecos un sakņūp. Viņa kreisās kurpes sprādze paliek iekērusies izlauzta bruģakmeņa caurumā, taču tāda nieka dēļ viņš neapstājas, tikai pielāgo gaitu, lai kājā paliktu vismaz ādas apavs. Viņš ir viens, Žarika viņam blakus vairs nav. Pieprasījis atlīdzību par savu pēdējo ziņu, tas bez neviena atvadu vārda aizlaidās un nozuda kādā no šķērsieliņām. Setonu tas neizbrīna. Neko citu viņš arī negaidīja. Viņš ir atmaskots. Viņa dzīvība ir izlikta pārdošanā, un pircēju netrūks. Labāk ir šķirties tagad nekā redzēt, kā mantausības radītās saites tiek nopriegotas līdz trūkšanas robežai. Palikšana būtu tikai atlikta nodevība.

Visā Saltšena ezerā, cik tālu vien ļauj saskatīt zvaigžņu izstarotā gaisma, redzamas baltas putu galotnes. Uz paceļamā tilta Setons ir spiests pieturēties pie margām, lai nepaslidētu uz glumajiem dēļiem. Vējš ar mežonīgu spēku triec Mēlarena ezera ūdeni pret akmeņiem, un cauri koka dēļu spraugām kāpj plīstošo viļņu brīdinošā skaņa. Putu glaušanās pret mūri izklausās pēc ļaunā priekā izgrūstiem čukstiem: *tavi ienaidnieki min tev uz papēžiem! Visiem parādiem ir notecējis termiņš, un vienīgais derīgais maksāšanas līdzeklis ir tavas asinis.* Ticis tiltam otrā

pusē, viņš ātri vien atrod pajūgu; kučieris snauž uz bukas, sabāzis plaukstas padusēs un zodu atbalstījis uz krūtīm. Tiho Setons sakņūp sēdeklī aiz stikla, ko klāj plaisas un netīrumi, un pakavi jau drīz atrod ierasto ritmu.

Nobirusās rožu ziedlapiņas ir sapūstas mūra aizvēja pusē un vēja brāzmās reizi pa reizei uzvirpuļo. Setons pieklauvē pie durvīm, nošņāc kalponei savu vārdu un izrauj viņai no rokām svečturi. Kalpone ir pietiekami attapīga, lai steidzīgi atbrīvotu viņam ceļu. Jau priekšnamā viņš sajūt smaku, kas nāk no kādas telpas ēkas dziļumā un ko vairs nespēj nomākt nekādas smaržas. Pie viņas istabas durvīm Setons paceļ pie deguna savu iesmaržināto zīda kabatlakatiņu, taču pēc tam pārdomā un iebāž to atkal kabatā, jo nevēlas izrādīt, ka viņa kaut kā spēj viņu nokaitināt. Durvju roktura misiņš ir vēss, kad viņa plauksta it kā šauboties mirkli uz tā pakavējas. Tad viņš nospiež rokturi, atver durvis un ieiet guļamistabas tumsā.

Smirdoņa, kas valda otrpus sliekšnim, piešķir tumsai formu, it kā tā būtu migla vai dūmi. Kad viņš šķērso istabu, svece viņa rokā vairāk apžilbina acis nekā izgaismo telpu. Setons novieto zeltīto svečturi uz galdiņa pie sienas un brīdi paliek stāvam gultas baldahīna ēnā. Baldahīna aizkars neļauj saskatīt gultā gulošo. Tiho nogaida, lai viņa sirds nedaudz nomierinās, un, kad tā ir sākusi sisties lēnāk, viņš sadzird viņas elpošanu. Tā ir mierīga un tāda kā uzmanīga un nepavisam nelīdzinās guļoša cilvēka šņākuļošanai. Viņu pārņem īgnums. Jau atkal viņš ir nonācis neizdevīgā stāvoklī. Viņa tur guļ kā pūķis savā alā un vēro viņu ar gadu gaitā iegūto milzīgo pacietību, kādas viņam pašam nekad nebūs.

– Miļlais Tiho. Kā jau es gaidīju.

Setons nodreb, izdzirdot viņas balsi, jo zina, kas aiz tās slēpjas. Paralīzes dēļ pilnīgi viss viņā ir mainījies, tomēr balss ir palikusi tieši tāda pati kā kādreiz, kad skaņas veidojās jaunās meitenes krūtīs. Viņas mokas noteikti ir šausmīgas, taču

balsī ir dzirdama tāda apmierinātība, it kā viņa baudītu vīna sniegto saldmi. Kamēr Setons cenšas dabūt pār lūpām atbildi, viņa miesu zem krekla pārklāj sviedri.

– Miranda.

Dzirdot savu vārdu, viņa izplūst smieklos. Tiho jūt, kā mēle mutē it kā pietūkst, bet domas kļūst trulas un negribīgas, un viņam neatliek nekas cits kā vien gaidīt, kad viņa atklās savu nodomu, jo iniciatīvu viņš diemžēl ir izlaidis no rokām.

– O, Tiho! Tava balss. Tā taču dreb. Turklāt paša sievas priekšā. Lai gan, visticamāk, šī kautribe tevi nav pārņēmusi manis dēļ. Baznīcas zvani dimdina jau stundām ilgi. Es aizsūtīju mazo Gustavu, lai pakāpjas kalnā un paskatās. Viņa stāsta, ka Kungsholmena esot liesmās, un viņai pa pēdām uzrodies tu, turklāt vēl tādā stāvoklī. Tavi sviedri taču ir izspiedušies cauri kreklam un frakai, un tava baiļu dvaka liek nobālēt manu pūstošo kaulu smakai. Nu, kā tad tev šoreiz pietrūkst, mīļais?

Viņas mēle vienmēr ir bijusi pātaga, kas trāpa Tiho visjutīgākajiem punktiem, viņai pašai par sodību. Izsmiekls dzirdams katrā vārdā. Augošais īgnums atņem viņam jebkādas cerības uz daiļrunību, tāpēc viņš izdveš vien niknu šņācienu.

– Cik daudz no tā visa ir tavs nopelns, Miranda?

– Nu, Tiho, kā tu pats labi saproti, uz kaut ko tādu nav viegli precīzi atbildēt, turklāt vēl cilvēkam, kurš pats nespēj pacelt no palaga pat savus pirkstu galus. Bet es ļoti ceru, ka šī katastrofa tevi nav piemeklējusi bez manas līdzdalības, jo esmu palīdzējusi, cik labi vien spēju.

Viņa pakustina galvu uz spilvena, liekot ieskanēties mazajam zvaniņam.

– Man bija apmeklētāji, Tiho. Šo apmeklējumu es jau sen biju gaidījusi. Man gan jāatzīst, ka sākumā viņi īsti nespēja apmierināt manas nomoda sapņos izlolotās gaidas. Viens bija liels, otrs – sīks. Lielais bija tik dzīves nobružāts, ka vairs tik tikko līdzinājās cilvēkam, turklāt viņam nebija vienas rokas.

Savukārt sīkais... viņam arī viss nav kārtībā, tas man bija skaidrs. Un es ne mirkli nešaubījos, ka lieta, ko viņi ir uzņēmušies, ir bezcerīga. Kurš gan ticētu kaut vienam tādu padibeņu teiktajam vārdam, pat ja viņi spētu celt galdā tādu pierādījumu kā atzišanās. Bet tas vienrocis – viņā kvēloja tāds niknums, tāds naids, kas teju vai lika tapetēm uz sienas sakrokoties. Es pat sāku prātot, ar kādiem meliem tu esi viņu barojis, kā esi izlielijies ar savām nelietībām. Tad es aizsūtīju viņu uz anatomijas zāli, cerot, ka viņš mežonīgās dūsmās tevi turpat uz vietas nositis, tomēr, kā izrādās, nebiju pietiekami novērtējusi šī vīra pašsavaldīšanās spēju.

– Vai tas ir viss?

– Es laikam šo to pastāstīju arī par tevi, dārgais Tiho. Un par tavām daudzajām problēmām. Bet ne visu.

– Kāpēc ne?

– Bailes ir laupījušas tev prātu. Tu zini, kāpēc. Droši vien tāpēc, ka es neticēju viņu spējai jebkad kaut ko paveikt. Ja pie manis neatgriezīsies šis savādais pāris, kārojot uzzināt kaut ko vairāk, drīz vien ieradīsies citi. Un tad es pastāstišu, ja vien tu jau nebūsi man devis to, pēc kā tik sen esmu ilgojusies.

Tiho gaida turpinājumu, bet asinis viņa deniņos pulsē aizvien ātrāk.

– Tu, Tiho, tagad atlaidīsi mani brīvībā. Citu izvēli es tev neesmu atstājusi. Es zinu, ka tu parasti ļauj to darīt citiem, bet pats noskaties. Nē, nemeklē Gustavu. Viņas te vairs nav, jo es viņai devu padomu, lai tad, kad būs atvērusi tev durvis, bēg prom un nekad te vairs nerādās. Šonakt reizi par visām reizēm tev vajadzēs kaut ko izdarīt pašam. Bet, kamēr tu to paveiksi un kamēr vēl turpinās mana nožēlojamā dzīve, kura jau sen vairs nav neko vērtā, lai tevi pavada šī doma: es uzvarēju, Tiho! Pēdējā starp mums izspēlētajā partijā uzvara ir mana. Visi gadi, ko esmu pavadījusi šajā gultā, katra stunda un katra minūte ir pilnībā atmaksājusies, redzot tevi šādā nožēlojamā stāvoklī. Vai

tu atceries to dienu, kad biju ģērbusies līgavas tērpā? Tad, pirms vēl biju tevi labi iepazīsusi, tu man šķīti pievilcīgs. Bet tūkstoš reižu skaistāks tu man šķīti tagad – tik nobijies un pazemots. Nu, pasteidzies, mans mīļais, jo tava uzturēšanās vieta ir zināma un tavi ienaidnieki alkst pēc atriebības. Un šis zaudējums tev nez vai būs pēdējais. Diez kurš paspēs pirmais? Varbūt vienrocis zilsvārcis kopā ar to izkāmējušo trako? Vai arī tavi kādreizējie ordeņa brāļi? Vai arī kāds no tiem augstmaņiem, kurus esi piespiedis izrādīt tev labvēlību? Es patiešām vēlos zināt, kuras rokas sagatavos sliktāko tava likteņa scenāriju. Ja Dievs eksistē, nez vai viņš atteiks manam lūgumam to uzzināt pat no manas elles dziļumiem. Bet tas nu tagad ir citu ziņā. Dari, kas tev jādara, pirms tavs laiks ir iztecējis!

Setons zina, ka viņa ir teikusi patiesību. Tomēr viņš šaubās, mēģina apsvērt problēmu no dažādām pusēm gluži kā zaudētājs, kurš neticīgi apmet loku spēļu galdam, lai pārliecinātos, ka viss ir paspēlēts.

Kā ļaunā murgā Tiho tuvojas gultai, līdz zem segas iezīmējas viņas uzblīdusī miesa, kas viņam ir tik pretīga. Smagi elpas vilcieni piepilda viņa krūtis ar sasmakušo gaisu, un viņš rij siekalas, lai liktu kuņģa saturam palikt savā vietā. Viņa sāk klusi un laimīgi ķiķināt.

– Mans Tiho! Skats ir tāds, it kā es lūkotots uz kautrīgu un nedrošu skolas puiku pirms viņa pirmajiem gultas priekiem.

Viņš izrauj spilvenu, kas atrodas sievai zem galvas, un ar trīcošām rokām uzliek to viņai uz sejas. Tad cenšas to piespiest, taču viņam trūkst spēka, un laiks smilšu pulkstenī ir pārvērties par melasi. Viņam nākas noslīgt uz gultas, uzgulties sievai virsū un ar visu auguma smagumu pieķļaut spilvenu kā parodētā apskāvienā. Setons nodreb nepatikā, kad viņas uzblīdusī miesa zem viņa nošūpojas. Un vēl ilgi cauri dūnām un zīdam viņš dzird slāpētus sievas triumfējošos smieklus un zvaniņa vārgu džinkstēšanu.

Dodoties ārā no mājas, Tiho Setons atbalstās pret sienu. Viņš ir savācis nedaudzās vērtslietas un naudu, kas vēl ir atlikusi no viņa bagātības, bet ne visu, jo daudzu slēptuvju atrašanās vietu ir aizmirsis, panika ir padarījusi nelietojamu viņa prātu. Miranda guļ mirusi savā istabā, taču viņas acis ir vaļā un to izsmējīgais skatiens seko viņam cauri sienām. Viņš ir piepildījis nelielu auduma somu, tas arī ir viss. Ārā, pagalmā, vēl valda nakts, taču tagad tā ir citāda nekā iepriekš un liek viņam apstāties pie vārtiņiem, it kā viņa priekšā būtu nolaists dzelzs režģis. Tās ir bailes, kas vienmēr ir mājojušas viņa sirds tālākajā nostūrī kā nogludināta lode, kura droši iekārtojusies savā vietā un ir ja ne pavisam aizmirsta, tad vismaz noslēpta no pasaules. Tagad tā ir sarāvusi važas, un bailes ir pārņēmušas viņu savā varā. Bailes ir viņam visapkārt. Viņš apspiež kaucienu, kas jau grasās izlauzties no mutes, un bēg kā zaķis, kurš sajutis vēja atnesto dzinējsuņu smaku.

īī.

JAU IZDZIRDOT KLAUVĒJIENUS pie savām durvīm, Dūlics nojauš kaut ko nelabu. Viņš ir pieradis pie pazemīgo lūdzēju taktiskajiem klauvējieniem – viņu nagu vieglā skrāpēšanās pret koku ir kā slēpta atvainošanās par sagādātajām neērtībām. Taču tagad viņš dzird smagus spieķa kladzienus – tā ir ritmiska zalve, kuras autors zina, ka viņam nevajadzēs atbildēt par bojājumiem, ko rada spieķa sudraba apkalumi. Stunda ir vēla, taču cauri otrā stāva loga aizkariem viņš vēl diezgan skaidri spēj saredzēt pagalmu. Dūlics skatās uzmanīgi, rūpīgi piesargoties, lai stiklā neatspīdētu viņa auguma ēna. Pagalmā ir divi vīri, kas, slēpjot seju, ir pārvilkuši zemu pār pieri plātmali ar nokarenām malām. Tik tālu viss ir kā parasti. Nav daudz apmeklētāju, kuri mēdz lielīties ar to, ka ir uzturējušies viņa sabiedrībā. Taču aiz viņiem, pie uzkalniņa iepretim Urmsaltaregrendei, viņus gaida vēl divi pavadoni, kuriem ir pavēlēts turēties pa gabalu. Viņi ir ierāvuši galvu plecos, sargājoties no sīkā lietutiņa. Tie ir spēcīgi vīri, kuriem zem mēteļa ir uniforma. Pāri jumtu korēm, otrpus Pūlhemas slūžām, pilsētā starp tiltiem mirdz šaurajās ieliņās iedegtie lukturi un apgaismotie logi, lai gan tīti vieglā lietus plīvurā. Tie līdzinās bestijai ar daudzām acīm, kas brīžiem uzlūko viņu bez jebkādas intereses, bet brīžiem – ar neslēptu nelabvēlību. Dūlics jau daudzreiz ir skatījies uz šo Stokholmas ainavu, vēl joprojām viņam svešu un nepieņemtu, kaut gan te pavadīti jau daudzi gadi, un viņu pārņem doma, ka reiz pienāks diena, kad tā kļūs par viņa kapu, ko viņš pats ir sev izracis.

Dūlics jau zina, kāds ir šī apmeklējuma iemesls, un tas nav negaidīts, lai arī viņš to ir centies izstumt no prāta. Un tomēr, nostādīts fakta priekšā, viņš nespēj neapšaubīt tā ceļa izvēli, kurš viņu ir novedis šajā strupceļā. Varbūt ikviena vīrieša dzīvē pienāk brīdis, kad ieradums mudina riskēt, kad nākotnes un pagātnes vērtība dzīves krustcelēs mainās un kad neatliek nekas cits kā savu jaunību uzskatīt par muļķīgu un pārgalvīgu. Viņam būtu vajadzējis atteikties no šī uzdevuma, taču viņš neieklausījās saprāta balsī, kas mudināja to neuzņemties. Tā bija tā meitene – Anna Stīna Knapa. Ja nedraudētu briesmas, diez vai viņa būtu uzradusies pie viņa durvīm tādā pašā vakarā kā šis. Viņa ieradās istajā laikā, un viņai bija viss, kas nepieciešams, – tādas sagadišanās notiek reti. Varbūt viņu pamudināja līdzcietība, varbūt pārlieta sajūsma. Dūlics atvaira pašpārtumus, jo kāds gan labums no tiem ir tagad, – brīdis, kad tiem bija kāda nozīme, ir palaists garām. Viņa durvis kārtējo reizi kļūst par bungām. Ottosons, tikko uzmodināts un pagirains, priekšnamā uzmet viņam jautājošu un raižpilnu skatienu, taču Dūlics pastumj kalpu malā un pats atvelk durvju aizbīdni, labi apzinoties, ka patlaban tiek mests spēļu kauļiņš un uzkritušais cipars izlems viņa likteni.

Krāsns ir tikko iekurta, un liesmu radītais siltums vēl nav paspējis sasildīt podiņus, tāpēc policijas priekšnieks Ullholms, satverot viņa biķeri, ko drebošām rokām viņam pasniedz Ottosons, nolemj nenovilkt cimdus. Katram no viesiem ir ierādīts savs krēsls.

– Iespējams, tu jau esi atpazinis manu pavadoni, vai ne?

Dūlics citu pēc citas iedezd svečturī vaska sveces un piekrietoši pamāj, apmierināts, ka rokas gandrīz nenodod satraukumu, ko gan nevar teikt par viņa palīgu.

– Juridiskās kancelejas galvenā sekretāra Ēdmana slava iet viņam pa priekšu.

Jūans Ēriks Ēdmans ir vismaz piecpadsmit gadus jaunāks par policijas priekšnieku, viņam ir šaudīgas acis un no iesnām uztūcis deguns, kas ik pa brīdim jāizšņauc. Ullholms iemalko vīnu.

– Labs. Vīram tādā nodarbē kā tavējā ir jābūt labi informētam. Tāpēc tu droši vien zini, ka Ēdmans ir kā zirnekļis tīklā, ko veido kroņa ziņotāji, un īsts lauva, medijot gustaviāniešus. Pateicoties viņa pūliņiem, nodevējs Armfelts ir aizbēdzis no valsts, asti starp kājām iežmiedzis.

Dūlics piekrītoši pamāj.

– No Ēdmana kunga bīstas arī tumšākās aprindās, jo nav viņa dabā piedot nodarījumus, turklāt viņam ir ģeniālas metodes, kā izvilināt atzišanos no tiem, kuru vaina ir tik labi paslēpta, ka viņi paši par to jau ir aizmirsuši.

No Ēdmana kakla atskan šņācoša skaņa, kas, iespējams, varētu būt smieklis, taču viņš sāk klepot – aizvien stiprāk un stiprāk, līdz ir spiests paslēpt seju kabatlakatā. Ullholms uzmanīgi uzsit viņam pa muguru, taču tam nav nekāda rezultāta.

– Šodien sekretāra kungs ir zaudējis runas spēju. Veselība vienmēr ir bijusi viņa Ahilleja papēdis un viņa ienaidnieku galvenais sabiedrotais, un rudens parastie, taču nepatīkamie laikapstākļi un nepārtrauktās lietavas viņam ir pilnībā atņēmušas balsi. Atliek vien cerēt, ka ne uz ilgu laiku. Dedzība neļauj viņam atpūsties, tāpēc šīs vizītes laikā viņš ir uzticējies man runāt viņa vietā.

Dūlics klusējot mudina policijas priekšnieku turpināt.

– Nuja, kā tu jau labi zini, šajā nedēļā, pateicoties Ēdmana pūlēm, uz ešafota Nītorjetā nonāca Ērenstrems, ko galma tiesa notiesāja par piedalīšanos Armfelta vadītajā sazvērestībā. Nostādīts ar zobenu virs galvas un kaklu uz bluķa, viņš tika apžēlots un nosūtīts uz Karlstēnas cietoksni soda izciešanai. Viņš tik tikko bija paspējis uzmet acis koka lāviņai un akmens mūriem savās jaunajās mājās, kad dūnu pēļu un ādas tapešu trūkums jau

kļuva tik nepanesams, ka vēlme sadarboties, kas fiskāla priekšā bija pazudusi, kā pēc burvja mājienu atgriezās.

Ullholms virpina spieķi pa apli, ko izveidojis no ikšķa un rādītājpirksta.

– Tu jau droši vien zini, ka Ērenstrems bija diplomāts, turklāt tika augsti cienīts Pēterburgas galmā. Viņš ir apķērīgs vīrs, kurš itin labi saprot, ka visas olas nevajag likt vienā groziņā. Viņš zina, ka pēc diviem gadiem, kad karalis kļūs pilngadīgs un Reiterholms būs tikai atmiņas, viņa spriedums par mūža ieslodzījumu var tikt mainīts, taču nebija gatavs gaidīt uz šādu žēlastību jebkuros apstākļos, tāpēc apmaiņā pret lielākām ērtībām bija gatavs sniegt atsevišķas ziņas, tādējādi nenododot savus līdzgaitniekus vairāk, nekā nepieciešams.

Ēdmana acis, tuvojoties svarīgākajam mirklim, ļaunā priekā iemirdzas. Ullholms paliecas uz priekšu.

– Te būs tā dziesma, ko Ērenstrems dziedāja. Kāds starpnieks, kura vārdu mēs vienojāmies šajā brīdī nenosaukt, pagājušajā rudenī ieradās šeit un klauvēja pie taviem vārtiem. Nauda no vienām rokām nonāca citās, un tu par to piekriti uzdevumam atrast ceļu pie Magdalēnas Rūdenšeldes, lai viņa varētu sazināties ar saviem bijušajiem sabiedrotajiem. Doma bija tāda, ka viņa varētu izveidot sarakstu ar visiem sazvērniekiem, kuri pat nezina cits cita vārdu, lai konspirācija iegūtu jaunu vienotību un atgrieztu gustaviāniešu revolūcijai cerību.

Ullholms, kuram runājot ir izkaltusi rīkle, ielej vēl vīnu un iedzer. Nolicis biķeri malā, viņš brīdī meklē pazaudēto runas pavedienu un nedaudz aizkaitināti pakasa zem parūkas malas, līdz Ēdmans noklepojoties pievērš sev viņa uzmanību. Sākumā policijas priekšnieks izbrīnīts lūkojas, kā Ēdmans ar pēdu izdara tādas kā ritmiskas mīņāšanās kustības un uz abām rokām it kā balansē kaut ko neredzamu. Tad viesis beidzot ir atradis pazaudēto teikumu.

– Rūdenšelde sēž kādā iznomātā telpā starp palaistuvēm Longholmenas pārmācības namā, kamēr tiek kalta dzelzs, lai aizsprostotu logus piemērotākā vietā. Pārmācības namā ir ļoti lielas problēmas ar kārtību, tāpēc viņas uzturēšanās tur deva tev labu iespēju izpildīt savas saistības. Tā kā esam nopratinājuši vairākus zilsvārčus, mēs esam pārliecināti, ka tu esi to izmantojis. Diemžēl pārmācības nama zilsvārči ir nodzērusies kompānija, tāpēc tur nevar paļauties ne uz tiem, kuri ir pietiekami viltīgi un melo, ne arī uz tiem, kuri ir pārāk dumji vai piedzērusies, lai saprastu, kas notiek viņiem deguna priekšā.

Jūans Ēdmans paliecas uz priekšu un pastumj svečturi, lai sveču gaismā skaidrāk būtu saskatāma Dūlica seja, jo Ullholms ir nonācis līdz vietai, kad ir jāuzdod svarīgākais jautājums.

– Nu tad tā. Rūdenšeldes vēstule ar sazvērnieku vārdiem, Dūlic. Kur tā ir?

Tagad ir Dūlica kāрта piepildīt glāzi un iedzert, lai gan tā patiesībā vairāk ir laika iegūšana, tomēr viņa prāta miglā neiznirst nekāds pēdējā brīdī radies viltīgs plāns, un arī viņa garšu viņš neizjūt.

– Viss, ko jūs teicāt, ir patiesība. Tāpēc es neredzu iemeslu to noliegt. Taču kaut kas ir nogājis greizi.

Ullholms un Ēdmans saskatās, tad Ēdmans ar žestu mudina Dūlicu turpināt.

– Tīrās sagādīšanās dēļ es atradu kādu meiteni – Annu Stīnu Knapu –, kura, cik man zināms, ir vienīgā dzīvā būtne, kas zina slepeno ceļu iekļūšanai Longholmenas pārmācības namā. Tas ir kāds tunelis zem mūra, kas reiz tika izbūvēts, lai novadītu ūdeni no ēkas pamatiem, bet pēc tam tika aizmirsts. Tomēr tas ir ļoti šaurs, un ne katrs var to izmantot. Pagājušajā vasarā pa šo tuneli meitene aizbēga no soda izciešanas vietas. Es devu viņai uzdevumu izlīst caur to vēlreiz. Taču kopš tā brīža es veltīgi gaidu no viņas kādu ziņu.

– Kas tev liek domāt, ka viņa vispār ir izpildījusi savu uzdevumu?

Šo jautājumu Dūlics jau vairākkārt ir uzdevis sev arī pats.

– Viņa man to apsolīja. Es katru dienu satieku meļus, tomēr viņai es noticēju. Viņa atradās ļoti spiedīgā situācijā, un mans piedāvātais risinājums bija vienīgais veids, kā viņa no tās varētu izkļūt. Longholmenā meitenes vairs nav, tik daudz es zinu droši. Bet to, vai tika uzrakstīta kāda vēstule un kur tā atrodas tagad, es nezinu.

Ēdmana acis uzmeklēja Dūlica skatienu, viņš ir pieradis medīt melu ēnas ļaudīs, kurus nopratina. Ullholms ļauj saviem pirkstiem aizkaitināti bungot pa galda virsmu.

– Jūsu tikumi gluži nemudina jums uzticēties.

Dūlics, joprojām nenolaidis acis no Ēdmana, paliecas pāri galda virsmai.

– Ja tā vēstule būtu pie manis, es jau sen būtu sācis tirgoties ar jums par tās cenu. Varbūt neprasītu vairāk par to, ko piedāvāja pasūtītājs, taču, iespējams, gribētu atlaidi apmaiņā pret policijas pārvaldes labvēlību. Bet, ja es šo uzdevumu būtu paveicis un nodevis vēstuli tālāk tās pasūtītājam, kura vārdu es diemžēl nezinu, tad Ēdmana kunga ziņotāji jau būtu pamanījuši izmaiņas revolucionāru rindās.

Ēdmans brīdi prāto, tad viņa mugura atkal atbalstās pret krēsla atzveltni un mute paveras, it kā apstiprinot Dūlica vārdu loģiku, un viņš isi pamāj Ullholmam. Policijas priekšnieks nopūšas, pieceļas un ar roku notrauc kaut ko no mēteļa, it kā būtu sēdējis pelnos.

– Nuja. Šķiet, ka esam veltīgi tērējuši laiku. Dūlic, sameklē to meiteni! Viņa ir atslēga. Viņa vienīgā zina, kur atrodas vēstule, kas ir kļuvusi par valsts svarīgāko dokumentu.

– Atļaušos apgalvot, ka esmu veltījis ievērojamas pūles šim jautājumam, diemžēl bez rezultāta.

Ēdmans pastiepj uz priekšu kreiso roku teju vai romiešu ķeizara cienīgā žestā, it kā notiesājot sakautu karotāju, un ar labās rokas pirkstiem izveido tādas kā knaibles un sakniebj savu izstiepto iķšķi. Tikmēr Ullholms nožāvājas, aizsedzot muti ar cimdā tērpto roku.

– Mans kolēģis vēlas uzsvērt, Dūlic, ka tagad, kad apstākļi ir nedaudz mainījušies, tava dedzība būtu patiešām noderīga. Mūsu skrūvspīles, iespējams, ir nedaudz antīkas, taču tā ir laba manta, un, uzlejot nedaudz eļļas, vītnes atkal ir kā jaunas. Kad kauli sāk krakšķēt, tad, lai tiktu ārā no šīs sodības iespējami ātri, āriju *molto vivace* sāk dziedāt pat visrūdītākie vīri, un arī mēs esam priecīgi palaist spēles vaļīgāk, lai pārtrauktu šo troksni. Bet, Dūlic? Tevi Ēdmana kungs varētu atstāt pagraba velvēs, ko atvērs, tikai lai palūkotos, kā gadsimtu mijā tu vēl joprojām tur kliedz.

iii.

TIKLĪDZ OGLŪ KVĒLE izplēn, krāsmatas apņem ēnas, bet līdz ar ausmu tās atkal atgriežas savās paslēptuvēs. Lejā pie Hürnsberjas gruzdošajām drupām trokšņo ugunsdzēsēji, viņi ir noguruši un nokvēpuši, bet balsis vairs neskan izmisums, jo viņi zina, ka darbs ir nesis augļus. Uguns ir atkāpusies. Šļūtenes nomaina cita citu, laistot kūpošās pļavas, un katrs bērnis, kurš pievelk savu nastu pietiekami tuvu, lai ādas šļūtenes sniegtos vajadzīgajā attālumā, liek sarauties platībai, kas vēl tikko bija uguns varā. No robežas, kur dzīvība saskaras ar iznīcību, ceļas biezi dūmi, un pēdējās liesmas, veltīgi švirkstot, joprojām cīnās par savām tiesībām. Simt bērnu kaps. Koki un dūmaka vēl apslēpj divus stāvus, kas augstāk nogāzē kā pārakmeņojušies stāv pie siles, kurā no sārtā ūdens laukā rēgojas kailas kājas. Saule jau ir pacēlusies virs apvāršņa, taču to vēl arvien aizsedz migla.

Emīls Vinge ir satvēris Kardella roku un jūt, kā tā dreb, kad katrs aizsmakušais elpas vilciens dod jaunu spēku viņa mokām. Tomēr tās vairs nav tik mežonīgas kā pirms brīža. Asaras, kas samitrināja apdegušos vaigus, ir izsikušas. Tumsa atkāpjoties ir paņēmusi sev līdzī arī vērša galvu, un tagad tā atkal ir zilsvārča seja, lai arī karstums un uguns tai ir piešķīruši jaunu formu. Viņam vairs nav matu, visu Kardella galvas virsu juku jukām klāj čūlas, asinis un sodrēji.

– Nāc man līdzī, Žan Mikael.

Kad Kardells pagriež galvu, lai labāk saskatītu viņu, nesen sarecējušo asiņu kārtiņa nosprakšķ un salūst. Viņa skatiens zem

pietūkušajiem ādas maisiem virs acīm ir tik tikko nojaušams. No sāpēm raisās jautājums, kuru Emīlam nemaz nav jādzird, lai uz to atbildētu.

– Atbalsties uz mana pleca. Te mēs nevaram palikt. Ja kāds mūs te pieķers, viss kļūs tikai vēl sliktāk.

Kardells pakustina savu vienīgo roku un šķiet pārsteigts, redzot uz tās svešu roku. Viņš nogroza galvu.

– Es nekad nevienu neesmu nogalinājis. Vismaz ne šādi. Esmu pēc pavēles pielādējis ieroci ar lodēm un pulveri un mērķējis, cik labi vien spēju, lai trāpītu vietā, kur šāviens nodarītu vislielākos zaudējumus. Esmu vinnējis kautiņos, atbildot ar tādu pašu varmācību, kāda tika vērsta pret mani, bliežot pa labi un pa kreisi, līdz parāds bija nolīdzināts ar procentiem, bet nekad neesmu atņēmis dzīvību šādi. Trīs Rozēm nebija nekā, ko likt pretī. Turklāt viņš ir nevainīgs. Es palikšu te un sagaidīšu taisnīgu tiesu.

Emīls paskatās pār plecu. Pirmajos saules staros vēl nav redzams neviens, kurš vestu prom kādu policistu sagūstīto. Ir tikai ugunsdzēsēji un apkārtnē dzīvojošie zemnieki, kas atsteigušies palīdzēt, lai pasargātu savu zemi un iegūtu daļu goda par liesmu apvaldišanu, īpaši neriskējot. Taču droši vien ilgi vairs nebūs jāgaida, līdz no saviem pēļiem izrausīsies policijas pārvaldes vīri un sāks dzīt pēdas šīs iznīcības izraisīšanas vaininiekam.

– Taisnīgu tiesu? Baidos, ka tev būs jāgaida ilgi un veltīgi. Tu to zini tik labi kā neviens cits. Mums pašiem ir jāpalīdz atrast ceļu līdz tai taisnībai, kuru meklējam.

Emīls uzmet skatienu mirušajam. Ūdens ir sārts un duļķains. Par Trīs Rožu atrašanos tajā liecina tikai viņa kalsnie lieli.

– Viņa nāvi var pieskaitīt visām pārējām, kuras ir uz mūsu sirdsapziņas pēc šīs nakts. Ēriks Trīs Rozes droši vien pielaida uguni, taču mēs pasniedzām viņam sērkokciņu, bet Tiho Setons izlēja sveci. Tu tikai palīdzēji Ērikam pabeigt to, ko viņš jau bija nolēmis izdarīt. Viņa nāve bija nenovēršama, un, jo ātrāk

tā pienāca, jo viņš ir laimīgāks. Ēriks Trīs Rozes nodedzināja Setona vairogu, lai viņu nodotu mums neaizsargātu. Ja tu jūties vainīgs Ērika priekšā, centies izpildīt viņa pēdējo vēlēšanos – tas ir vislabākais, ko vari darīt. Citādi šis viss būs bijis veltīgi.

– Pēc notikušā neviena cīņa nav uzvaras vērta.

– Varbūt šo zaudējumu var mazināt. Mums vajadzētu vismaz mēģināt gūt to uzvaru, kāda vēl ir iespējama.

Emils pavelk Kardellu aiz rokas. Taču tikpat labi viņš būtu varējis censties izkustināt akmenī izcirstu cilvēka figūru. Kardells ieklepojas, viņa balss vairāk līdzinās čukstam.

– Kāpēc tu vēlies man palīdzēt? Tieši tu? Man bija izvēle starp tevi un kādu citu, un es izvēlējos viņu.

– Es zinu. Zinu arī to, kāpēc tu to darīji.

– Savas labsirdības dēļ es izcepu viņas bērnus. Viņas un vēl simt citu.

Emīla acis aizslīd lejup pa nokalni līdz krāsmatām, kur mazāk nekā pirms stundas viņš bija redzējis meiteni. Tagad viņas tur vairs nav.

– Atļaušos apgalvot, ka uz taviem pleciem gulstas tikai puse no atbildības. Par otru pusi esmu atbildīgs es. Taču izvēli tavā vietā es nevaru izdarīt. Vai tu atceries manu pirmo skaidrā prātā pavadīto dienu? Tu man devi brīvību izvēlēties. Nu es atbildēšu tev ar tādu pašu pakalpojumu. Bet, ja nāksi man līdzi, tev ir jādod vārds. Tev ir jāapzvēr. Lai kādu uzvaru mums izdotos izcīnīt.

Uz brīdi iestājas klusums, un Emīls Vinge aiztur elpu, līdz saņem atbildi.

– Jā. Es dodu savu vārdu. Lai kādu uzvaru mums izdotos izcīnīt.

– Un nekāda cena nebūs par augstu.

– Nekāda.

Emīls satver Kardella roku.

– Tagad ejam!

Viņa rāviens beidzot izkustina no vietas apdegušai statujai līdzīgo Kardellu, viens nedrošs solis, pēc tam vēl viens. Emīls saņem viņu aiz elkoņa, lai vadītu pareizajā virzienā augšup pa nogāzi. Otrpus kalna korei sākas ceļš uz pilsētu starp tiltiem. Virsotnē Kardells apstājas, un viņa nespēcīgā roka pēkšņi sastingst, liekot arī Emīlam apstāties kā zemē augošam kokam.

– Bet šis ceļš ved uz elli. Tu taču to zini, vai ne? Vai tu patiešām vēlies pa to iet kopā ar kropli, kurš turklāt vienreiz tevi jau ir nodevis?

No Emīla mutes neatskan ne smieklis, ne arī vaimanas.

– Diez vai tevi, Žan Mikael, var apskaust vairāk par mani. Tu ej, atbalstījies pret cilvēku, kurš apspriežas ar mirušajiem un nespēj atšķirt dzeju no realitātes. Bet, ja mums ir kāds cits ceļš, tad saki, kāds tas ir. Ja tā nav mūsu vēlēšanās, lai tas ir mūsu sods. Cerība vairs nav tā boja, kas tur mūs pie dzīvības. Tagad tā ir vainas apziņa.

– Un vai mēs būsim draugi – tajā laikā, ko pavadīsim kopā?

Emīls pagroza galvu, nespēdams melot, un turpina jau skarbākā tonī:

– Nē, Žan Mikael. Draugi mēs nebūsim vairs nekad. Un man ir kāda vēlēšanās. Vispirms nokārto savas attiecības ar to meiteni – Annu Stīnu. Iekams nebūsi ticis ar to galā, tu man nebūsi nekāds palīgs. Atnāc pie manis, kad būsi to izdarījis.

– Un tu? Ko darīsi tu?

– Es došos uz policijas pārvaldi pie Īzaka Blūma un darīšu visu, kas manā varā, lai atjaunotu mūsu mandātu. Ņemot vērā, kādas bija mūsu atvadas, tas droši vien nebūs viegli. Bet pēc tam sāksšu meklēt pēdas, kurām mēs varētu sekot. Kad sāksies medības, tev jābūt gatavam.

Kardells pasper pirmo soli bez atbalsta, un katra kustība liek viņam vaidēt.

Emīls pagriež muguru iznīcības dūmu stabam. Tur tika zaudētas ne tikai dzīvības un īpašums. Arī viņš pats vairs nav tas

cilvēks, kas bija. Cik vien spēj sevi atcerēties, viņš sevī ir auklējis naidu, bet atsevišķās tā liesmas nu ir kļuvušas par milzīgu sārta, un vēl vairāk tas dedzina viņa bezspēcības dēļ. Viņš ir sapinies tiklā kā rauda, riņķo kā naktstauriņš zem stikla kupola. Notikušo nevar padarīt par nebijušu, un neredzamas saites sauc pēc atbildības. Iepriekš viņš palīdzēja no brīvas gribas, tagad tas notiks piespiedu kārtā. Viņam ir jādara viss, ko vien spēj. Un tikmēr pilsēta starp tiltiem būs viņa būris.

Bailes vienmēr ir bijušas dusmu pavadones. Emīls veltīgi cenšas sevi mierināt, ka jau ir ticies aci pret aci ar Mīnotauru, ka ir izturējis, stāvot tumsā pašā labirinta viducī, ka ir dzirdējis bērnus bailēs kliedzam mūža pēdējā stundā. Viņš jau ir pieredzējis vissliktāko. Kas var būt vēl sliktāks?